

**Ana Petravić:
UDŽBENIK STRANOG JEZIKA
KAO MJESTO SUSRETA KULTURA.
Slike stranoga i vlastitoga u hrvatskim udžbenicima
njemačkog jezika.
Školska knjiga/Učiteljski fakultet,
Zagreb, 2010.**

U nastavi stranih jezika osim jezičnih sadržaja nužno učimo i poučavamo i izvanjezične sadržaje vezane uz kulturu ciljnog jezika. U institucionalnom poučavanju stranog jezika ti su sadržaji najčešće prezentirani posredstvom udžbenika kao središnjeg didaktičko-metodičkog medija. Na toj osnovi udžbenici prenose određenu sliku kulture i civilizacije ciljnog jezika koja ima važnu ulogu u stvaranju predodžbi učenika o svijetu ciljnog jezika. Stoga bi se odabiru kulturno-civilizacijskih sadržaja te načinu njihove prezentacije i obrade u udžbenicima trebalo pristupiti s posebnom odgovornošću. U tom smislu knjiga *Udžbenik stranog jezika kao mjesto susreta kultura* Ane Petravić ukazuje na čitav niz pitanja vezanih uz strukturiranje kulturno-civilizacijskih sadržaja, a koja su proizašla iz autoričinog istraživanja hrvatskih udžbenika njemačkog jezika za osnovnu školu od 1950. godine naovamo. Time ovaj

naslov kao zasad jedino sveobuhvatno istraživanje kulturno-civilizacijskih elemenata u hrvatskim udžbenicima stranih jezika predstavlja značajnu novost za hrvatski kontekst.

Knjiga je strukturirana u sedam poglavlja. Uvodno poglavlje tematizira udžbenik kao mjesto susreta kultura oslanjajući se na kategorije stranoga i vlastitoga koje se pojavljuju u udžbenicima proizvedenima izvan zemlje ciljnog jezika za potrebe danog nacionalnog školskog sustava i koje se manifestiraju u vidu slike strane i vlastite kulture učenika. Obje slike ne ovise samo o datostima određene kulture, već i o osobnim predodžbama koje učenici, nastavnici i autori udžbenika o njoj posjeduju. To se posebno odnosi na sliku kulture ciljnog jezika koju učenici tek upoznaju. Stoga se može reći da se udžbenička slika stranoga nalazi na razini između slike s kojom učenici dolaze na nastavu i realistične slike koju bi nastava trebala posredovati u smislu korekcije predodžbi učenika o ciljnog kulturi, koje su često obilježene stereotipima i predrasudama. Time postaje evidentna važnost osviještenosti autora udžbenika i nastavnika da se selekcijom te načinom prezentacije i obrade kulturno-civilizacijskih sadržaja stvara slika koja utječe na stavove učenika i njihov odnos prema ciljnoj kulturi i njezinim pripadnicima. U smislu interkulturalnog učenja osobito je važno razviti i svijest o prisutnosti slike vlastite kulture učenika u udžbenicima i njenom odnosu prema slici stranoga.

Poglavljja koja slijede sadrže nekoliko važnih sustavnih pregleda, poput pregleda korpusa imagoloških istraživanja i kompleksnih sintetičkih istraživanja udžbenika u zemlji i inozemstvu te prikaza razvoja ponude udžbenika njemačkog jezika za osnovnu školu u Hrvatskoj od polovice 20. stoljeća nadalje, uključujući i pregled svih izdanja za redovnu i izbornu nastavu. Kao iznimno koristan potrebno je istaknuti sveobuhvatan sustavni pregled razvoja domaće teorije i prakse nastave stranih jezika od Drugog svjetskog rata do danas s posebnim osvrtom na poučavanje kulture i civilizacije.

Peto i šesto poglavlje prikazuju metodologiju i rezultate istraživanja slika stranoga i vlastitoga u udžbenicima. Autorica kombinira kvantitativnu i kvalitativnu analizu makrostrukturnih sadržaja, kao što su primjerice geografska obilježja i gospodarstvo, i mikrostrukturnih sadržaja poput obitelji, škole i sl. Tako u prikazu rezultata možemo vidjeti zastupljenost pojedinih tematskih aspekata, ali i njihove karakteristike. Istraživanje je rezultiralo nizom zanimljivih i vrijednih rezultata, od općeg nalaza da se u analiziranih pet udžbeničkih serija jasno ocrtavaju dvije različite slike stranoga i vlastitoga do pojedinačnih uvida kao napr. glede stabilnosti slika o pojedinim zemljama njemačkog govornog područja ili pak o dinamičnosti nekih kategorija sadržaja. Tako je primjerice Austrija kroz pola stoljeća prikazivana isključivo iz turističke perspektive s naglaskom na bogatu kulturnu baštinu, dok se

je istovremeno napr. prikaz obitelji mijenjao prateći društveni razvoj. Interpretacija rezultata istraživanja ukazuje na usku povezanost slika stranoga i vlastitoga u udžbenicima s razvojem glotodidaktičke teorije i nastavnih programa.

U zaključnom sedmom poglavlju autorica razmatra implikacije prikazanog istraživanja za znanstveno bavljenje udžbenicima kao i za nastavu stranih jezika. Uzimajući u obzir trenutno aktualan interkulturalni pristup daje preporuke teoretičarima i praktičarima korisne za pisanje i izbor udžbenika te za oblikovanje nastave. Pri tome objedinjuje dva bitna načela: odabir elemenata kulture ciljnog jezika mora se orijentirati prema datostima relevantne kulture, ali istovremeno polaziti od učeničkog razumijevanja kulture, interkulturalnih kontakata i procesa učenja o kulturi. Navedene preporuke poslužile su autorici kao osnova za razvoj kriterija za posredovanje sadržaja iz područja kulture i civilizacije, čija je svrha podrška autorima u razvoju udžbenika, a nastavnicima pri prosudbi, odabiru i primjeni udžbenika odnosno strukturiranju nastave kulture i civilizacije.

S obzirom na relevantnost interkulturalnog pristupa u poučavanju stranog jezika, posredovanje kulturno-civilizacijskih sadržaja danas je posebno naglašen aspekt nastave stranih jezika: U Hrvatskom nacionalnom obrazovnom standardu odnosno Nastavnom planu i programu za osnovnu školu kao i u Nacionalnom okvirnom kurikulumu istaknut je cilj razvoja interkulturalne kompetencije, koji se postiže u uskoj povezanosti sa sadržajima iz područja kulture i civilizacije. Navedeni ciljevi predstavljaju nove izazove, kako za djelatne i buduće nastavnike tako i za autore udžbenika. U tom kontekstu knjiga *Udžbenik stranog jezika kao mjesto susreta kultura* pruža dobrodošlu podršku, jer nudi uvid u kompleksnost problematike nastave kulture i civilizacije, ali i moguća rješenja u smislu preporuka, primjera i poticaja za poučavanje kulturno-civilizacijskih sadržaja. Za nastavnu praksu stranih jezika u Hrvatskoj knjiga je značajna i iz razloga što naglašava važnost sadržaja iz područja kulture i civilizacije koji su u velikoj mjeri zanemareni u nastavi i često svedeni na faktografsko posredovanje geografskih obilježja, a koji bi s obzirom na suvremena glotodidaktička načela i aktualne nastavne programe trebali zauzimati važno mjesto u nastavi stranih jezika. I naposljetku, rezultati i metodologija ove znanstvene analize udžbenika mogu poslužiti kao polazište i poticaj za daljnja istraživanja udžbenika stranih jezika kojih u Hrvatskoj zasad nema dovoljno.

Ana Šenjug

Povijesni roman **SVE O MARIETTI** Ive Perića

Knjiga *Sve o Marietti* u izdanju Geai-dee (Zagreb, 2011., 359 str.), prvi je roman poznatog i cijenjenog hrvatskog znanstvenika, doktora povijesnih znanosti Ive Perića. Od 1953. godine, kad je objavio svoj prvi znanstveni prilog, Perić se neprestano bavi povijesnom znanosti istražujući i obrađujući razne teme iz hrvatske povijesti 19. i 20. stoljeća obogativši tako hrvatsku historiografiju s tridesetak knjiga i više od 400 članaka i rasprava. U autorov spisateljski opus ubraja se i nekoliko udžbenika povijesti, preko stotinu napisa u pedagoškom tisku, razni osvrti, prilozi u enciklopedijama, leksikonima i novinama, kojima se sad pridružuje i njegov prvi povijesni roman *Sve o Marietti*. Perić je u svojim istraživanjima i radovima najčešće vezan uz prostor Dalmacije,

gdje je i rođen, posebice za Dubrovnik u kojem je mnogo godina radio kao prosvjetni djelatnik, a kasnije i kao znanstveni savjetnik u *Zavodu za povijesne znanosti HAZU*. Radnja romana *Sve o Marietti* također je vezana za Dubrovnik a naslovna je junakinja pripadnica ugledne i bogate dubrovačke obitelji, po majci potomkinja vlastelinskog roda, a po ocu stare dubrovačke građanske obitelji.

Ovaj roman predstavlja autorov iskorak u novu književnu vrstu, kojom se do sada nije bavio, no i tu ostaje blizak svom dosadašnjem prepoznatljivom historiografskom radu nudeći u novoj formi povijesne sadržaje kojima se ranije bavio u svojim znanstvenim djelima te dajući čitateljstvu zapravo jedan zanimljiv povijesni pregled, gotovo kroniku političkih, društvenih i kulturnih događaja na razmeđu stoljeća. *Sve o Marietti* nije samo priča o dugom i živopisnom životu naslovne junakinje, *fetive* Dubrovčanke Mariette Katušić, rođene Linardić, već je to i autentična priča o onodobnom Dubrovniku, dubrovačkim građanima i šire: o prijelomnim povijesnim događajima na hrvatskim prostorima u drugoj polovini 19. i prvoj polovini 20. stolje-

ća, koje je autor znalački isprepleo sa životnom pričom naslovne junakinje dajući na taj način jedan novi pogled na spomenute događaje. Perić je u svom romanu zapravo oživio povijesne ličnosti, autentične dubrovačke stanovnike i događaje pretočivši ih u zanimljivu priču koja se s lakoćom otvara i teče pred očima čitatelja.

Knjiga je podijeljena u tri dijela prema razdobljima Mariettina života, pa tako prvi dio obuhvaća Mariettino djetinjstvo i djevojaštvo od 60-tih do 90-tih godina 19. stoljeća; središnji dio obuhvaća Mariettino zrelo doba i bračni život, dok posljednji dio obuhvaća razdoblje nakon Prvog svjetskog rata do Mariettine smrti 1948. godine. Povijesno gledano to je vrlo turbulentno razdoblje počevši od razdoblja u kojem su hrvatski krajevi, pa tako i Dubrovnik, bili pod tuđinskom austro-ugarskom vlašću, preko Prvog i Drugog svjetskog rata do poslijeratne bijede i društvenih promjena koje su bile vrlo mučne za dubrovački i općenito hrvatski građanski sloj. U priču su utkane i znamenite hrvatske povijesne ličnosti čiji su se životni putovi na ovaj ili onaj način ukrštavali s Mariettinom životnom pričom. Tu su tako političar i jedan od vođa hrvatskog narodnog preporoda u Dalmaciji Miho Klaić; znameniti dubrovački političar, potomak vlastelinske loze Rafo Pucić; dubrovački gradonačelnik i političar Pero Čingrija; pravaš Frano Supilo; povjesničar i političar Franjo Rački; politički vođa istarskih Hrvata Vjekoslav Spinčić; slikar Vlaho Bukovac; književnik Eugen Kumičić i njegova supruga Marija; kipar Ivan Meštrović, koji upravo u Dubrovniku upoznaje svoju buduću suprugu Olgu, te mnogi drugi znani i manje znani Dubrovčani koje je Perić uvrstio u bogatu galeriju likova ovog djela. Oslikavajući društveni i politički život onodobnog Dubrovnika, Perić nam također daje uvid u razvoj dubrovačkog brodarstva i pomorstva, kulture, turizma a prati i utjecaj modernih tekovina, primjerice, uvođenje struje, telefona i gradskog prometa na razvoj grada pod Srđem. Na taj način, čitajući mnoštvo crtica iz dubrovačkog života, čitatelj proživljava i teške i svijetle trenutke dubrovačke povijesne zbilje osjećajući s njome bliskost, odnosno uranjajući u način života i atmosferu koju je sa sobom nosila dubrovačka sredina i ono doba u kojem su sve nade i želje hrvatskog stanovništva bile usmjerene prema stvaranju samostalne hrvatske države. *Sve o Marietti* stoga je vrlo sadržajno i zanimljivo štivo bogate sadržajne okosnice, prepuno događaja, dijaloga i monologa, s manje opisa i dubokih analiza, što čitatelju daje odličan pregled i temelj za daljnje razmišljanje ili čak istraživanje.

Marijana Cesarec, prof.